

הלכות שַׁת סִימָן שֶׁמֶן

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק כג]

דְּצוֹרֵת הַפֶּתַח מְחִיצָה גְּמוּנָה הִיא²⁰.

20) וטעם החילוק בין לחי לבין צורת הפתח, יש לפרש לפי שני הפירושים שהביא המשנ"ב לעיל (ס"ק כב) מהו החיסרון לגבי לחי הרחוק ג' טפחים מהכותל. לפי הטעם שהוא פסול מדין 'אתי אירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה', כתב הבכור שור שלענין צורת הפתח לא שייך פסול זה, כיון שהאוויר שבחלל הפתח נחשב למחיצה [ראה מה שכתבנו בשעה"צ ס"ק טז]. ולפי הטעם שלחי צריך להיות דבוק לכותל, מצינו באחרונים כמה ביאורים:

א. בשו"ת שבסוף השו"ע הרב (סי' ג) ובחז"א (או"ח סי' ע ס"ק יד) ביארו, שלחי אינו נחשב למחיצה בפני עצמה אלא כשהוא מצטרף לכל הפחות לשתי מחיצות אחרות, ולכך אינו מועיל אלא כשהוא סמוך למחיצה גמורה, אבל צורת הפתח נחשבת מחיצה גמורה גם כשאינה מצטרפת למחיצות אחרות. וכעין זה כתב גם התוספת שבת (ס"ק י).

ב. הישועות יעקב (ס"ק ד) ביאר, שלחי שעומד רחוק מן הכתלים אין לו היכר, אבל צורת הפתח יש לה היכר על ידי הקנה שלמעלה בצירוף הקנים שלמטה [הוסיף, שלפי זה אם עשה צורת הפתח גבוהה יותר מכ' אמה, שאז אין היכר וכמבואר לגבי קורה בשו"ע להלן סכ"ו, צריך להעמידה סמוך לכותל].

ג. המחצה"ש (ס"ק ה) והשו"ת רעק"א (מהדו"ק סוף סי' יח) ביארו, שבלחי צריך גם היכר [וכדלהלן ס"ק מב], ולכן צריך להעמידו סמוך לכותל שאז יש היכר, מה שאין כן צורת הפתח אינה צריכה היכר [ולפי זה גם צורת הפתח שגבוהה יותר מכ' אמה אין צריך להעמידה סמוך לכותל].

ולענין פס ד' טפחים, כתב במשנ"ב לעיל (ס"ק ז ובשעה"צ שם ס"ק ב) שאם הוא רחוק מהכותל אומרים 'אתי אירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל את הפס', וכן כתב החז"א (שם סי' עד ס"ק יג) שדינו כדן הלחי.

[משנב שם]

דְּאִין חִלּוּק בֵּין צוֹרֵת הַפֶּתַח לְלַחֵי לְעֵנֵן זָה²¹.

21) זוהי דעת הבכור שור, והוא לשיטתו שביאר שטעם הפסול בלחי שהרחיקו מהכותל הוא משום שהגדיים בוקעים בצד המחיצה, ופסול זה שייך גם בצורת הפתח.

[שעה"צ ס"ק טז]

דְּנִקָּא קְשָׁשְׁנֵי תְּקִינִים רְחֻקִים מִפְּתָל אֶכְּל לֹא קְשָׁתְדִי רְחֻק מִפְּתָל²².

22) וטעם הדבר, משום שאין שם פתח אלא כשהוא סמוך למחיצה, אבל לצורת הפתח באוויר אין שם פתח. ולכן אם בצד אחד היא סמוכה לכותל כשר. וכן דעת החז"א (או"ח סי' ע ס"ק יד), שאם

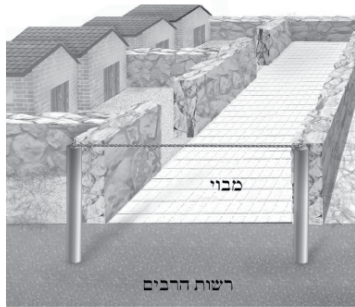
הרחיק רק קנה אחד של צורת הפתח הרי זה כשר [אפילו אם הקנה שלצד הפירצה אינו רחב כמו הפירצה שלצידו ואין כאן 'עומד מרובה'].

ואם הקנים שבצדדים רחבים יותר מהפירצה שבצידם כזה , כתב החז"א (שם)

שמועיל אפילו אם הם רחוקים מן הכותל יותר מג' טפחים, כיון שהפירצה נחשבת כסתומות מדין 'עומד מרובה' של הקנים שבצידו, ואין זה נחשב לצורת הפתח באויר. עוד כתב (שם סי' כב ס"ק ד),

שאם עשה צורת הפתח על פני כל הרחוב הרביעית והרחיקה מכותל צפון ודרום כזה , אם משך הכתלים הוא רב על הפירצה שבינם לצורת הפתח, הרי זה מועיל מדין 'עומד מרובה', אף שצורת הפתח עומדת באויר.

[שעה"צ שם]

לְהַחֲמִיר בְּשֶׁהַעֲרֹב נֶעֱשֶׂה לְכֶסוֹף הַמְּבֹי, עֵין שָׁם²³.

23) שהביא את דברי התבואות שור, שכתב שבצורת הפתח אין חיסרון של 'אתי אירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה', והביא ראייה לזה ממה שמצינו בשו"ע לעיל (סי' שסב ס"י), שאם העמיד ד' קונדיסין [עמודים] בארבע רוחות ועשה צורת הפתח על גביהם הרי זה כשר, ואין אומרים 'אתי אירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה'. ובספר החיים דחה את דבריו, שהרי פסק השו"ע לעיל (שם ס"ט) שד' קונדיסין מועילים רק בחצר ובמבוי ולא בבקעה, והיינו משום שאיני אירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה. ולכן כתב, שכן הדין לענין צורת הפתח שהיא רחוקה מהכותל, שאם המוחות עומדות באמצע המבוי הרי זה מועיל, שהואיל ויש בו דיורין הריהו רשות היחיד מן התורה, אבל אם הן עומדות בקצה המבוי ויש שם אויר בקעה, לא מועיל ברחוקים מן הכותל, משום שאיני אירא וכו'.ל. [אמנם, המשנ"ב לעיל (שם ס"ק נו) כתב טעם אחר למה אין מועילה צורת הפתח בבקעה, וראה מה שכתבנו בזה שם].

[ביה"ל ד"ה צריך]

דְּצוֹרֵת הַפֶּתַח מְחִיצָה גְּמוּנָה הִיא, מִמִּילָא נִפְרָה הַפְּרָצָה בְּעוֹמֵד מְרָבֵה עַל הַפְּרֻץ²⁴.

24) וכן דעת השו"ת פנים מאירות (ח"א סי' כה) והחז"א (או"ח סי' טט ס"ק יב וסי' ע ס"ק בג). ונחלקו על הגאון יעקב (עירובין יא, א ד"ה איפכא) ושו"ת אבני נור (או"ח סי' רפז ס"ק יג) ושו"ת בית אפרים (או"ח סי' כה) הסוברים שאף שצורת הפתח הרחוקה מן הכותל ג' טפחים אינה בטלה כלחי, מי"מ אין בכוחה להתיר את הפירצה שבצידה מדין 'עומד מרובה'.

ולענין צורת הפתח העומדת סמוך לצורת הפתח אחרת ויש יותר מג' טפחים ביניהן, הסתפק החז"א (שם סי' ע) האם אומרים דין 'עומד מרובה' על ידי צורת הפתח להתיר את הפירצה, או שאין בכח צורת הפתח לעשות 'עומד מרובה' על ידי חיבור לצורת הפתח אחרת, ורק אם על ידי דין 'עומד מרובה' היא מתחברת לכותל שבצידה, אומרים בה דין 'עומד מרובה' להתיר את הפירצה שבינה לבין הכותל.

[שעה"צ ס"ק יט]

אֶכְּל לֹא מִהֲנִי לְתִימִים קָאָלוּ לְעֵנֵן צוֹרֵת הַפֶּתַח²⁵.

25) ובמשנ"ב להלן (ס"ק קיג) הביא מחלוקת האחרונים בזה, המשך במילואים עמוד 9

הלכות שפת סימן שסג

נ הרב רבנו יוחנן בפרק קמא דערויבין ס המהות פרק יז

ו (כב) *יצירוף שלא יהא (כג) הלחי רחוק מן הפתל שלשה טפחים: ז (כד) לחי, אפלו שפריים ושפריים שפריים (כה) פשרים בו: הנה (כו) ולכן עושין לחי (ג) [ג] מסידי טחוי בפתל, ובכלבד שפריים (כז) שלא יתמחה (כח) יותר

שערי תשובה

[ג] מסידי. עין בה"ט. ועין בשו"ת גיב מ"ח סימן יג בצה"פ שהקנה שלמעלה נהנה בעד אחד על האסורה בנהנה, לית לו פה, אף לא יתנה מזה על עבי הפתל מפי, דבכל כהל לא מהני שיהיה עולה במקום קנה של צה"פ, אם לא שיש איתו דבר בולט מן הפתל כמשי בגמרא א"כ כח, ע"ש:

אם עשה לחי מקאן ולחי מקאן מסידי טחוי וקנה על גביהון מכון לצורתפתח,

באר הלכה

בו רחב טפח. המחבר אילו לשיטתו דפסק לעיל גם לענין חצר, דבנשפיר מן הפרצה בעינין שיהא דוקא פס של טפח מקאן ומקאן, וחמיר דהכי יותר מאם עשה פסין לכתחלה דסגי במשהו. ולפי זה, לפי מה שהקבענו לעיל לדינא מפכה ראשונים דלא חמיר נשפיר מאם עשה לכתחלה וסגי במשהו, הוא הדין בעניננו לענין מבו, עולה לשם לחי אפלו נשאר רק משהו מן הפתל ויכלבד שראו דבר זה מערב שבת והוי בטחמא כאלו שפריים על זה, וכדלקמן בסעף יא, עין שם בסעף קטן לט. והנה בלבוש משמע, דאפלו אם נקל לענין חצר, הכא במבוי יש להתמיר דבעינין דוקא טפח, אבל בספר הוספת שבת השיג עלי, וכן בפרי מגדים נשאר בקשיא, וכן בבאר הגר"א מוכח כמו שכתבנו דדיו זה מליי בה"ל: * צירוף שלא וכו' שלשה טפחים. ועין בסעף בדיקה שכתבנו דאם יש ארבעה טפחים בין הצורתפתח להפתל, דעת הח"א דס"א דצריך להעמיד לחי אצל הפתל, ועין בנשמת אדם ששעמו, דהוי כאלו נפרצה בראשה. והנה הוא אילו לשיטתו דפסק בכלל עא סעף ח בהקמ"א אברהם דאם נפרצה פרצה בראשה בארבעה טפחים צריך לחי אצל הפרצה, אבל לפי מה שהזכירנו הרבה אחרונים שם לדינא דלא בהקמ"א אברהם, אלא דלדעו ראשו אינו צריך שום תקון ובהיה דסעף לר, וכמו שהבאנו שם בשם הרשב"א והר"ט"א, ונטר בעומד מרבה על הפרוץ, הוא הדין הכא בעניננו, פינן דסביבא לן דצורתפתח מחיצה גמורה היא ומחמת זה אנו מתיירין אפלו כשהוא רחוק שלשה טפחים מן הפתל, אם אין הוא הדין אפלו כשהוא רחוק ארבעה טפחים יותר מן הפתל, דמאי שנא: ואף דבנפרצו מצדו ולא נשפיר פס ארבעה טפחים מחמירין דצריך תקון, שם שאני דצריך דוקא, מה שאין כן בזה דלא שפריים פתחא רבא ויעילו פתחא וזמא, כראיתא בהקמ"א; ואפלו אם נפסק שם בהקמ"א אברהם, גם כן לא דמי לדינא זה לעניננו, דהתם פינן דסביבא לה להקמ"א אברהם דתקון תקונה אינו מועיל שם להמיר הפבוי משום דאינה מנחת על הפתלים לכה צריך לתן לחי סמוך לפתל, מה שאין כן בעניננו דיש צורתפתח וצורתפתח כמחיצה גמורה היא, ממילא נטר הפרצה בעומד מרבה על הפרוץ²⁴, ויש לענין הרבה בנה, אף לכתחלה בראי יש לחש להמירי אף ברחוק שלשה טפחים:

ומקאן, והקנה שלמעלה יהיה מכון על גביהון. ומכל מקום בעינין שיהיה בו ממשות קצתה²⁵ על-פל פנים כחוט, אבל מראה סיד לבד או רשם בנחת, שקורין קרי"ד, או שאר צבע, לא מהני (ט"ז ושי"א): (כז) שלא יתמחה יותר וכו'. הינו, (כג) על-ידי כלבים וחיזירים שרגילים להתחפר בפתלים ומוחקין מן הפתלים את מחוי הסידי הסמוך לארץ, וזו לא מהני שוב לא לחי ולא לצורתפתח: (כח) יותר משלש לארץ²⁶. האי לשנא לאו דוקא, דאפלו נקמה רק

באר היטב

(ג) מסידי. וכתב הש"ז: עכ"פ בעי דלקו בהאי מחוי קצת דבר ממש ועב קצותלא סגי כמעטעקורקאה הסידי שנוצר על הפתל לחוד, ועכ"פ בעי שיהא עב כחוט הסרבל, וראיתי מורה א' שצנה לרשם בפתל במקום לחי במין עפר לבן שקורין קרי"ד¹, וטעה מאד בזה, עכ"ל, ע"ש. ועין בשכנח"ג שהעלה דלחי מסידי מחוי מהני אפלו לצורתפתח דבעי קנה מקאן וקנה מקאן וקנה על גביהון,

משנה ברורה

הלחי למטה אינו מתנגע, כגון שקבוע במסמר או שקשור היטב להפתל ומחמת זה אינו מתנגע עד משוף גבוה עשרה טפחים, ורק למעלה הוא מתנגע על-ידי הרוח מפני רב גבוה, פשר, דל מה שלמעלה, נשאר גם כן שעור לחי: ו (כב) צירוף שלא יהא. יש אומרים (יג) שהשעם, משום דאחי אוריא דהאי גיסא והדאי גיסא ומבטלי לה, ולפי זה אם הלחי תהי רחב יותר משלשה טפחים פשר אף שהלחי תהי רחוק שלשה טפחים מן הפתל, דהא הוי עומד מרבה על הפרוץ שצדו, ובכגון זה לא אמרין אתי אוריא ומבטל לה: (יג) ויש אומרים, דבכל גוני צירוף להיות הלחי בתוך שלשה טפחים לפתל, (יד) ויש להחמיר: (כג) הלחי. והכי שקובע צורת הפתח למבוי, דעת (טו) הרבה מהפוסקים שאינו צריך לדקדק שיהא בתוך שלשה טפחים לפתל, דצורתפתח מחיצה גמורה היא²⁰. (טו) ויש פוסקים דסביבא להו דאין חלוק בין צורתפתח ללחי לענין זה²¹, ובשעת הדקת (יז) יש לסמוך להקל. ואם יש ארבעה טפחים בין צורתפתח להפתל, דעת הח"א דצריך להעמיד לחי אצל הפתל, וידידי צריך עיון גם בזה, כמו שפירתי בבאר הלכה, ולכתחלה בראי נכון לחש להחמיר אפלו ברחוק שלשה טפחים מן הפתל: ז (כד) לחי, אפלו שפריים וכו'. ורצה לומר מדבקים, ובכלבד שייכל לעמד ברוח מצויה (לבוש). ולאפוקי (יט) קונה, דבעינין דוקא שמתנה נחקה כדי לקבל ארית, וכדלקמן בסעף יז: (כה) פשרים בו. והוא הדין אכנים (יט) היוצאים מן הפתל ומבטלים זו מזו פחות משלשה טפחים, הוי לחי ממש, והוא שיהא בין פלן גבוה עשרה טפחים: (כו) ולכן עושין לחי וכו'. דלא גרע (כ) משכרי שפריים דמתר בלחי. והוא הדין לענין (כא) צורתפתח דבעינין שיעשה לחיים מקאן ומקאן, אם נרא שפילים הרוח (כג) מתר לעשותן על-ידי סיד מחוי בפתל מקאן שיהיה בו ממשות קצתה²⁵ על-פל פנים כחוט, אבל מראה סיד לבד או רשם בנחת, שקורין קרי"ד, או שאר צבע, לא מהני (ט"ז ושי"א): (כז) שלא יתמחה יותר וכו'. הינו, (כג) על-ידי כלבים וחיזירים שרגילים להתחפר בפתלים ומוחקין מן הפתלים את מחוי הסידי הסמוך לארץ, וזו לא מהני שוב לא לחי ולא לצורתפתח: (כח) יותר משלש לארץ²⁶. האי לשנא לאו דוקא, דאפלו נקמה רק

שער הציון

(יג) שלטיגבורים בשם ריא"ז, ובספר בית-מאיר מצדו להלכה כמותו, עין שם: (יג) מגן-אברהם בשם הוספות, ולידיה פל הפוסקים דסביבא להו בסעף לר דצריך לעשות לחי או קורה בסוף הפס סביבא להו בהוספות, וכן בספר בכור-שור ובחזושי רבי עקיבא איגרי סביבא להו כדעת הוספות, ולדברי הוספות על-פירוש השעם משום דהוי לה מחיצה שהגדים בוקעין בה ועל-כן פסול בכל גוני וכפשטה דהש"ס, וכן משמע ברבנו יונתן [וכן בר"ף מוכח כן להמעין, דאי לא הכי למה לו לסיים מימרא דרבא וצ"ל אפלו לרבי שמעון בן גמליאל וכו' הא אגן לא קמא רבא בזה], והא דבעלמא גבי עומד מרבה על הפרוץ לא משחתיין כמה שהגדים בוקעין בה, על-פירוש דרבא גבי חמון לחי שאני: (יד) ועל באלתי רבה ששם הוא מסוף על ידו זה הפתל; עין: (טו) הוספת-שבת וישנאות יעקב ותיי'אדם ובית-מאיר ושו"ת שבסוף שלחן-ערוך הרב סימן ג ושו"ת גור-ארצה סימן קלח, ובראש פלם הריטב"א בחזושי. ועין חזושי הרשב"א: (טז) בכור-שור בחזושי על ערויבין, והעתיקו הפרי מגדים, ובית-שלמה חלק א סימן מא ותשובת ארי"ו דבי עלאי חלק ארת"מים והשערי-תשובה לקמן בסעף וכן בספר מקור-חיים מסכים לפסל דוקא כשניי' התנין רחוקים מפתל אבל לא כשאחד רחוק מפתל²², וכן בספר החיים מצדו להחמיר בשענורב נעשה לבסוף הפבוי, עין שם²³. (יז) ושו"ת רבי עקיבא איגרי סימן יח ושו"ת שו"ת אלו משיב מקדורא קמא חלק א סימן סט: (יח) כן מוכח במקמ"א דף פ: (יט) גמרא. ועין הוספת-שבת שצ"ל עמוד לומר דהוה דוקא לענין לחי, אבל לא מהני לחיים כאלו לענין צורתפתח. וכתב במשכבות-הב, דלפי זה חפופין בכתל-עץ, שקורין ווענגל"ש וכו', שגשעים באפן זה, לא מהני לדעת הוספת-שבת²⁵, והקצת קשה לפי דברי הוספת-שבת מאי פרוץ בגמרא דף טו א' הכי פשיטא, לימא דקא משמע לן אף-על-גב דלענין צורתפתח לא מהני לחי קנה? ויש לישב: (כ) אלאה רבה. והנה אף דהש"ז כתב דלא מהני עצה זו הדין מחוי לענין לחי ורק לענין צורתפתח משום דלענין לחי בעינין שענורא, לפי הסמכת האחרונים דגם בלחי סגי במשהו, ממילא גם בנה מהני על-ידי סיד, וכן כתב חאלה רבה בשם שריי' נכסתי-הגדולה, וכן כתב בשלחן-ערוץ ששים דבלחי מהני על-ידי סיד, וכן מוכח גם כן בבאר הגר"א: (כא) ט"ז ואלהי רבה ותיי'אדם ושי"א. ודע, דקשית הנתיב-חיים על הרמ"א הוא רק לפי דעת הש"ז דבלחי לא מהני על-ידי סיד והצורתפתח מהני על-ידי סיד, אבל אם נימא דגם בלחי מהני על-ידי סיד לא קשה מדי: (כב) ואף דבצורתפתח בעינין שמתא כריא שייכל להמירי בה דלת של קישוי, יש לומר דעל-ידי הפתל שהסידי טחוי ויחוי בה חשביתן לה בריאה [תה"ד סימן עד]: (כג) תרומת-הדשן שם: תרגום: 1 גיר.

הלכות שבת סימן שסג

משלש לארץ (תה"ד סימן עה): ח (כט) 'לחי שעשאו' (ד) מצעי אשרה, (ל) פשר: ט (ס) פבין שפראית
 בליטת הלחי לעומדים בתוך המבוי (לא) 'ואינה נראית לעומדים בחוץ, פבין שפראית לעומדים
 בחוץ (לב) נגד חלל המבוי (תוס' והרא"ש פ"ק דעירובין) 'ואינה נראית (לג) לעומדים בפנים, פשר:
 י (לד) שהרחיקו מהכחל שלשה (לה) או שהגביהו מהארץ שלשה, פסול. 'ואם הגביהו פחות
 משלשה, אף-על-פי שאין בו אלא שבועה ומשהו, (לו) פשר: יא 'אפלו לא עשאו לשם לחי אלא
 (לז) שגזרמן לו שם מאליו, פשר, 'בבלבד שישמכו עליו מערב-שבת, *אבל לא סמכו עליו
 מערב-שבת, (לח) גגון שהיה שם לחי אחר ונפל בשבת ובאים עכשו לסמך על זה, לא. (אבל לא
 היה שם לחי אחר מערב-שבת, (לט) פאלו סמכו עליו דמי' (כ"ב בשם רש"י והג"א והמגיד פט"ו): יב (מ) ג' לחי
 העומד (מא) מאליו, אפלו סמכו עליו מערב-שבת, אם המבוי רחב יותר משמונה אמות, 'אם הלחי
 בולט לתוכו (מב) ארבע אמות אינו נדון משום לחי וצריך לחי אחר להתירו, 'וינעמדינו ברוח
 שפגגו; 'ואם ירצה להעמידו אצלו, יעשנו 'מעט עב' (סג) או דק יותר מהבליטה³⁶ כדי שיחא נכר שהוא

ז"ל קג"ס ב ש"ג א ש"ה יכרב הניא קרה דרב יהושע ז קנה (3) ח שם כרב פפא וכהו (4) ו שם כרב הניא קרה דרב יהושע ז קנה (5)

באר היטב

ע"ש, וכ"כ ת"ש, ע"ש. ועין בתשובת שו"י ח"ב ס"ח: (7) מצעי. דקיון דלא בעי אלא שער וזקא לא החמירו חכמים, תוספות. ועין ט"ו ובי"א: (ס) בין.

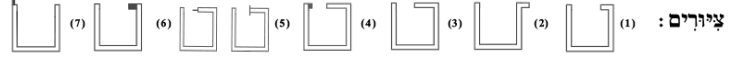
משנה ברורה

באור הלכה

* אבל לא סמכו עליו וכו'. ודוקא בלחי, אבל במחיצה גמולה מבאר בפוסקים
 דמהני אפלו לא סמכו עליו מערב-שבת. ועין פרי-מגדים שפסק אף הדין
 לענין צורת הפתח אם בשבת שעברה לא רצו אנשי העיר לטלטל על-ידו, אם מטר
 לטמון זה על בשבת הבאה קשלו חשבו מערב-שבת לסמך עליו³⁴. ודע, דאפלו
 הא אסור בהנאה? יש לומר, כיון דהלחי אינו אלא לצורך מחיצה, ובה גופא לא משתמש במידו, לא חשיב הנאה מה שנהנה על-ידיה
 התר טלטול³⁵. [בית-מאיר, ע"ש]: (ל) פשר. השעם, משום דהיון דלחי אין צריך שער, דבכל-שהוא סגי, ויכול לילב בסעיף ג, אפלו
 מצעי אשרה מהני, אף-על-גב דעצי אשרה עומד לשרפה וקמאן דשרוף דמי ומסתת בתות שעורה, מכל מקום הא לא בעי שער. ואף-
 על-גב דהא מכל מקום בעי על-גב-פנים שער בגבהו עשרה טפחים? כיון דהיכול לעשותו קו דק מאד של כל-שהוא, (מ) לא
 החמירו חכמים בשער וזקא כי האי. ועוד תרצו בזה, (סג) דבכלחי, אפלו היה נעדר העץ לאפר והיה מגבול לאפר ומדבק לכחל גם-
 כן חשיב לחי, ובלבד שלא יהא נטל ברוח, ולכן אין נפסל מחמת שערוד לשרפה: ט (לא) 'ואינה נראית לעומדים בחוץ. כגון
 שהעמיד הלחי (כו) רחבו לצד ארכו של מבוי ולא משך קצה רחבו קמצא כלפי חוץ, אלא השנה חדו החיצון לעבי כחל המבוי,
 ודומה כמי שמוסיף על עבי הכחל ואינו נראה מבחוץ כלחי. אבל חדו הפנימי נראה לעומדים שם בפנים, כנה⁶: (לב) נגד חלל
 המבוי. כגון שנתן כל הלחי לחוץ המבוי וחדו הפנימי עומד אצל עבי הכחל, אבל לא העמידו בשנה לשפת עבי הכחל של צד תוף
 המבוי, דאם-כן לא היה נראה כלחי אלא במוסיף על הכחל אף להעומדים ברשות-הרבים, (ס) אלא הרחיקו מניית עבי הכחל של צד
 פנים והעמידו לשפת עבי של צד אחר המבוי³⁶. דעל-ידי-זה נפר להעומדים בחוץ ברשות-הרבים נגד חלל המבוי שהוא לחי³⁷. כנה(7):
 (לג) לעומדים בפנים. רוצה לומר, לאותן העומדים תוף המבוי אין הלחי נראית, שאין עשויה בפנים: י (לד) הרחיק מהכחל
 שלש. אף-על-גב דכבר שפאו בסעיף ו, חזר ושפאו 'לאשמועינן שהוא לעכבא: (לה) או שהגביהו מהארץ שלש. הינו אף דאית
 בלחי עשרה טפחים. והשעם, (לו) אדיפא ממחיצה שנטולה שלשה טפחים מן הארץ, דפסולה משום דהוי מחיצה שהגדיים בוקעין
 תמחיתה דלא שמה מחיצה. (לב) פשר. מטעם לבד, והוי כמלא לשה העומדים הפנוי: יא (לז) שגזרמן לו שם מאליו. כגון שיצא
 בליטה מפתל המבוי בראשו בשער משך גבה עשרה טפחים או שהעמד שם ליתיה ענין, (מ) ואפלו לא קבעו הוא בעצמו אלא
 מעולם (מט) הוא שם גם-כן פשר, דלחי משום מחיצה, ומחיצה העומדת מאליה פשרה: (לח) כגון שהיה שם לחי אחר וכו'.
 דהוי לה פאלו אמר 'על זה אני סומך ולא על זה, והוי לה האי פאלו אדחי מתורת לחי³⁸. [א"ו]: (לט) פאלו סמכו עליו. רוצה לומר, אף-
 על-פי שלא סמכו עליו בפרוש; אכן אם בפרוש לא סמכו עליו³⁹, (ל) כגון שלא טלטלו בשבת שעברה על-ידי לחי זו ולא היה שם לחי
 אחר, אינו מועיל לשפת הבאה עד שישמכו עליו מערב-שבת בפרוש³³: יב (מ) לחי העומד וכו'. שער דבריו כף הוא, דהא דכתב
 בסעיף יא דלחי העומד מאליו וסמכו עליו מהני, ודוקא אם הלחי אינו בולט לרחבו של מבוי ארבע אמות, אבל אם הוא בולט ויוצא
 מפתל הבית לרחבו של מבוי ארבע אמות, או נפק לה מתורת לחי למשום שלש בו שער הנכשר של ארץ מבוי שהוא בארבע אמות,
 ויכולקמה בסעיף כו) ושם כחל מבוי עלה וצריך לחי אחר לפתח המבוי להתירו, אם לא שהמבוי אינו מחזיק רחבו רק שמונה אמות,
 דאז מתר בלא לחי אחר, דהוי עומד בפרוץ ותחסי המבוי קתום וכו' ובג"ל כסמין שוכ סעיף ט: (מא) מאליו. דאם העמידו
 לשם לחי, אפלו רחב ארבע אמות הוי לחי, כמו שכתב בהג"ה: (מב) ארבע אמות. דארבע אמות הוי שער כחל מבויה³⁵ וליכא הכרא

שער הציזון

(כד) תוספות ושאר פוסקים. ולפי זה, אם עשה שתי מחיצות ולחי, דקומא לן בעלמא דלחי משום מחיצה והוי כשלש מחיצות, ומדאוריתא רשות-החזיר הוי
 לרב פוסקים על-ידי-זה, אם עשה הלחי הנה מצעי אשרה לא יהיה רשות-החזיר ודוק לענין תקון דפן רביעי שהוא מדרבנן שף שעם זה; ואולי דכתובתי מכתב
 שעורה לא הוי אלא מדרבנן ורחמא ופרי-מגדים. עין שם שהארץ כנה: (סג) ולפי טעם זה, אם עושה צורת-הפתח דביעין קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על
 גביהן, אף-על-גב דסגי בכלן במשהו, מכל מקום אם עשה הקנה שעל גביהן מצעי אשרה לא מהני נפמי⁴⁰: (כז) רש"י: (מ) הסכמת רב אחרונים: (מא) אלה
 רבה בשם עבודת-הקדוש. ובלא סמכו עליו, אפלו עשאו הוא בעצמו, כיון שלא קבעו לשם לחי לא מהני: (מט) כגון שגדו שם אילן: (ל) מנרביתיה וש"א:

מילואים

הלכות שבת סימן שסג

המשך מעמוד רכ

[משנ"ב ס"ק נו]

ומקל מקום קצין שיהיה בו ממשות קצת²⁶.

26 והטעם שהש"ע לא הזכיר היתר זה, כתב הכף החיים (ס"ק מז) שהוא משום שסובר שהדבר מצוי שכלבים מתחככים בבתלים ומחקים מהם את מחוי הסיד ביותר מג' טפחים הסמוכים לארץ, ונצרת פירצה שהגדיים בוקעים בה, וכיון שהאנשים אינם שמים ליבם לזה יבואו לטלטל באיסור. עוד טעם כתב הב"י (ד"ה ובגמרא), שיתכן שסיד מחוי אינו מועיל להחזיר משום שאינו יכול לעמוד בפני עצמו.

[משנ"ב ס"ק נח]

יחזר משלש לארץ²⁷.

27 אבל פחות משלש כשר מדין לבדו. ומבואר בתרומת הדשן (סי' עד), שכן הדין גם לגבי לחיים של צורת הפתח, שיכול לעשותם מסיד מחוי, וכמו שכתב המשנ"ב לעיל (ס"ק כו), וגם אם ימחה הטיט בתחתיתם עד גובה של פחות מג' טפחים הרי זה כשר, משום שמועיל לבדו בלחיים של צורת הפתח. אכן היינו דוקא בלבד בקצה הלחיים, אבל לענין לבדו באמצע הלחיים נחלקו האחרונים, שדעת השו"ת חתם סופר (אריח סי' צא) שמועיל, דעת החו"א (אריח סי' עט ס"ק יא) שאינו מועיל.

שלדעת ה"ט"ז כשר, ולדעת התוספת שבת פסול, וכאן סתם כדעת המחמירים.

וטעם פסול אבנים אלו לצורת הפתח, הוא ממה שאמרו בגמרא (עירובין יא, א) שפתחי שמאי פסולים לצורת הפתח, ולדעה אחת בגמרא היינו דלית ליה שקפ"י, וביאר רש"י (ד"ה שקפ"י) שהכוונה למוחות שנחלצו אבניהן מכאן ומכאן אבן יוצאת ואבן נכנסת, ואין זו צורת הפתח. ונחלקו האחרונים בביאור דבריו, דעת המקור חיים (תיקון עירובין) שאם יש פגימה או בליטה בקנים של צורת הפתח נחשב בזה כפתחי שימאי. אלא שכתב שאינו פסול אלא בכותל ד' אמות שבה לשמש בתורת מוחה לפתח, אבל אם הניח קנים לצורת הפתח הרי זה כשר גם אם יש בהם בליטות. והחזו"א (אריח סי' ע ס"ק כה) כתב, שאין חילוק בין קנה לכותל ד' אמות, ומ"מ כתב שאם יש זמורות בולטות מהקנה אינו נחשב כפתחי שימאי, כיון שניכר שזו צורת בניינו, ולא שנהרס ונפרץ כמו באבן נכנסת ואבן יוצאת. אמנם במקום אחר (י"ד סי' קעב ס"ק א) כתב, שראוי להחמיר כדעת המקור חיים שאף בבליטות יש פסול של פתחי שימאי, ולכן צריך לשפות את הקנים וליטול את עוקציהם, וכך הורה למעשה. [וראה בספר בינת שמחה (עמ' רה) לענין השקעים המצויים בחביות שמעמידים לצורת הפתח בעירובים העירוניים].

הלכות שבת סימן שסג

המשך מעמוד רכא

48 ולפי מה שהכריע לעיל (ס"ק ח) ובביה"ל (ס"ב ד"ה טפח) שבשני פסים אין צריך שיהיה רחובם טפח, לכאורה יהיה דינו כלחי שאם עשאו מעצי אשרה כשר (כמבואר בשו"ע לעיל ס"ח), וכן כתב התוספת שבת (ס"ק ב).

אף שנעשה מאליו ולא לשם פ"י תקרה. ובחזו"א (אריח סי' עט ס"ק א) במעשה של ז"ו הבלט מבוי מבואר, שכשר גם בעומד מאליו.

[משנ"ב ס"ק נו]

או טפח מקאן וטפח מקאן⁴⁸.

הלכות שבת סימן שסג

המשך מעמוד 442

[שו"ע ס"א]

היתה יוצאה מפתל זה ואינה נוגעת בפתל זה, כגון ששקמה על עמודים⁵⁸.

58 כזה

למטה מעשרה. א. שאם כל הקורה (גם חלקה העליון) היא למטה מעשרה, שבזה נפסלת הקורה בשיעור ג' טפחים שנדון כאויר ופוסל בהפסק של ג' טפחים, וזהו הדין של הש"ע כאן. ב. שגם באופן שחלק מן הקורה הוא למעלה מעשרה עדיין יש לפסול אם חלקה התחתון יורד למטה מעשרה מטעם שצריך חלל מבוי בגובה עשרה, כמבואר במשנ"ב להלן ס"ק פב, אלא שלענין פסול זה אם נשאר חלל י' בגובה עשרה ברוחב ד' טפחים הרי זה מכשיר את כל שאר הקורה אפילו מה שיוורד למטה מעשרה.

[משנ"ב ס"ק סו]

אמנם בספר און'יעקב וכן בחדושי אבן העזר מפקפקין בזה, עין שם⁵⁷.

57 והחזו"א הכריע (אריח סי' עו ס"ק ד) כדעת המכשירים.